

VALTIONEUVOSTON ASETUS KALASTUKSESTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN 12 §:N MUUTTAMISESTA

PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Ehdotetaan, että valtioneuvosto antaisi asetuksen kalastuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 12 §:n muuttamisesta. Muutoksella poikettaisiin Luonnonvarakeskuksen tutkimusnäytön perusteella siian verkkokalastuksessa käytettävästä yleisestä 45 millimetrin solmuvälistä Merenkurkun alueella. Väliaikaisen säännöksen perusteella Merenkurkussa on vuosina 2024 ja 2025 voitu pyytää karisiikaa vähintään 38 mm ja enintään 40 millimetrin taikka vähintään 45 millimetrin solmuvälin verkoilla kesäelokuussa syvissä vesissä. Säännös ehdotetaan säädettävän pysyväksi kalastusasetuksen muutoksella. Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan kesäkuun 5. päivä 2026.

PERUSTELUT

Kalastusasetuksen muutoksen (2022/847) mukaan siian verkkokalastuksessa solmuvälin tulee Perämeren eteläpuolella olla vähintään 45 millimetrin vuoden 2024 alusta alkaen. Muutoksen tavoitteena on parantaa erittäin uhanalaisten vaellussiikakantojen tilaa.

Merenkurkun alueella, jossa Suomen merialueen siikasaaliista pyydetään vajaa kolmannes, vuonna 2022 tehty solmuvälin muutos oli merkittävä ja se tuli tällä alueella voimaan vasta siirtymäkauden jälkeen 1.7.2024. Merenkurkun alueella siian kalastuksen säätely kiristyi eniten. Tällä alueella pyydetään vaellussiian lisäksi myös merikutuista karisiikaa sekä paikallisia saaristosiiikoja ja merkittäviä määriä ahventa, jonka kalastuksessa saadaan sivusaaliina siikaa.

Vuonna 2022 vahvistetun kalastusasetuksen muutoksen yhteydessä todettiin esittelymuistiossa, että kalastuslain 47 §:n nojalla ELY-keskus voi Luonnonvarakeskuksen tutkimushankkeesta mahdollisesti saadun puoltavan tieteellisen näytön perusteella myöntää poikkeuksia siten, että Merenkurkussa siiankalastus pienemmillä solmuväleillä voisi jatkua syksyisin. Toinen vaihtoehto oli tieteellisen näytön perusteella valmistella asetuksen 12 §:n muutos tämän mahdollisuuden huomioon ottamiseksi.

Tämän perusteella maa- ja metsätalousministeriö on rahoittanut Luonnonvarakeskuksen tutkimushankkeen, jossa on vuodesta 2023 selvitetty Merenkurkun alueella saatavien siikojen alkuperää ja mahdollisuutta pyytää paikallista siikaa nykyisellä 40 millimetrin solmuvälillä. Luonnonvarakeskus on vuonna 2025 raportoinut tutkimustyön tuloksista (Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 77/2025).

Luonnonvarakeskuksen mainitun raportin ja sitä täydentävien tietojen perusteella kesä-, heinä- ja elokuussa leveyspiirien 63°30'N ja 62°30'N välisellä ja vähintään 20 metrin

syvyisillä merialueilla saadaan saaliiksi valtaosiltaan karisiikaa. Karisiian kanta on tällä alueella hyvässä tilassa ja sitä voidaan hyödyntää optimaalisesti vähintään 38 millimetrin solmuvälin verkoilla. Vähintään 40 millimetrin verkot ovat osittain liian harvat karisiian pyyntiin. Toisaalta tiedetään aiempien tutkimusten perusteella, että 41 – 44 millimetrin verkot voivat antaa saaliiksi keskenkasvuisia vaellussiikoja.

Tämän tiedon perusteella vahvistettiin kalastusasetuksen 12 §:n muutos (2024/312), jonka perusteella verkon solmuvälin tuli olla vähintään 38 millimetriä ja enintään 40 millimetriä taikka vähintään 45 millimetriä, jos siikaa pyydetään leveyspiirien 63°30'N ja 62°30'N välisillä keskisyvyydeltään vähintään 20 metriä syvillä merialueilla heinä- tai elokuussa vuonna 2024 taikka kesä-, heinä- tai elokuussa vuonna 2025. Kyseinen väliaikainen säännös on perusteltua säätää toistaiseksi voimassa olevaksi kesäkuun alusta 2026 siten, että pyynti kohdentuu Merenkurkun karisiikaan ja samalla vaellussiian osuus saalissa on pienimmillään.

Vuosilta 2023 - 2026 saadut tutkimustulokset osoittavat lisäksi, että syyskuussa karisiian osuus siian kokonaissaaliista vähenee ja että saalis koostuu loka- ja marraskuussa pääosin suojelun tarpeessa olevasta vaellussiasta, jota varten vuonna 2022 vahvistettiin vähintään 45 millimetrin solmuvälivaatimus. Tämän vuoksi näitä tärkeitä siian kalastuskuukausia ei voida sisällyttää karisiialle tarkoitettuun solmuvälipoikkeukseen.

Kalastuslain (379/2015) 52 §:n 2 momentin mukaan vesialueella, jossa esiintyy kalalaji tai -kanta, jonka elinvoimaisuus tai tuotto on heikentynyt tai vaarassa heikentyä taikka vesialueella, joka on keskeinen kalalajin tai -kannan lisääntymisen kannalta, voidaan valtioneuvoston asetuksella:

- 1) kieltää kalastaminen tietyllä pyydyksellä tai kalastustavalla taikka rajoittaa sitä;
- 2) kieltää kalastaminen tietyssä ajankohtana tai rajoittaa sitä;
- 3) rajoittaa käytettävien pyydysten määrää;
- 4) kieltää tiettyä määrää suuremman saaliin ottaminen;
- 5) kieltää tiettyä sukupuolta tai kokoluokkaa olevien kalojen taikka sellaisten kalojen saaliiksi ottaminen, joita ei ole merkitty 75 §:n nojalla säädetyllä tavalla; sekä
- 6) antaa tarkempia määräyksiä pyydysten rakenteesta.

Ehdotetulle asetuksen muutokselle on siten selkeä valtuus kalastuslain 52 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdassa.

2. Ehdotus

Siian verkkokalastuksessa käytettävien solmuvälien säätely on keskeinen käytettävissä oleva keino, jolla voidaan pyrkiä varmistamaan kalastuksen kestävyys ja kohdentuminen haluttuun kalakantaan.

Kalastusasetuksen 12 §:ssä oleva yleinen 45 millimetrin solmuvälivaatimus siian verkkokalastuksessa meressä ei sovellu karisiikakantojen kalastukseen Perämerellä, jota varten on säädetty pykälän 4 momentin 1 ja 2 kohdissa olevat pienemmät solmuvälivaatimukset. Luonnonvarakeskuksen suorittamien tutkimusten mukaan Merenkurkun alueella voidaan toimia vastaavalla tavalla siten, että kalastus kohdistuu pyyntiä kestävään karisiikakantaan. Merenkurkusta kalastuksen saaliiksi jäävien karisiikojen ikärakenteen perusteella karisiikaan kohdentuva kalastus on kestävä.

Ehdotuksella edistetään kalastuslain mukaisesti parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon perustuen kalastuksen pidemmän aikavälin kestävyttä (kalavarojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä käyttö ja hoito siten, että turvataan kalavarojen kestävä ja monipuolinen tuotto, kalakantojen luontainen elinkierto sekä kalavarojen ja muun vesiluonnon monimuotoisuus ja suojelu) ja se koskee sekä kaupallista kalastusta että vapaa-ajankalastusta.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa todetaan, että ”*Kotimaisen kalan kulutusta, saatavuutta ja vientiä lisätään keventämällä kalankasvatukseen liittyvää luvitusta ja sääntelyä, parantamalla vapaa-ajankalastuksen mahdollisuuksia ja ammattikalastajien toimintaedellytyksiä.*” Tällä asetusehdotuksella toteutetaan ko. hallitusohjelman kirjausta.

3. Yksityiskohtaiset perustelut

12 § Verkkokalastusta koskevat säännökset

Merenkurkun alueella harjoitettavaa karisiian verkkokalastusta ehdotetaan säädeltävän kalastusasetuksen 12 § 4 momenttia koskevalla 6 momentin poikkeuksella siten, että verkon solmuväli voisi siikaa pyydetessä kesä-, heinä- ja elokuussa leveyspiirien 63°30'N ja 62°30'N välisen alueen ja vähintään 20 metrin syvyisillä merialueilla olla vähintään 38 millimetriä ja enintään 40 millimetriä taikka vähintään 45 millimetriä.

Poikkeusehdotus perustuu Luonnonvarakeskuksen vuosina 2023-2026 toteutettujen tutkimusten näyttöön siitä, että näin säädeltynä saadaan saaliiksi valtaosiltaan hyvässä tilassa olevaa karisiikaa. Poikkeuksen valvonnan helpottamiseksi 20 metrin syvyys määriteltäisiin keskisyvyyden mukaan. Keskisyvyydellä tarkoitetaan keskimääräisen vedenkorkeuden perusteella mitattava syvyys.

Voimaantulo

Kalastusasetuksen 12 §:n muutos ehdotetaan tulevan voimaan 5.6.2026. Tällä tavalla Merenkurkun vapaa-ajankalastajilla sekä kaupallisilla kalastajilla on kesäkuun alkupuolelta 2026 mahdollisuus harjoittaa karisiikaan kohdistuvaa pyyntiä 38 – 40 millimetrin verkoilla vähintään 20 metrin syvissä vesissä.

4. Esityksen vaikutukset

Ehdotettu poikkeus, jonka turvin Merenkurkun alueella voitaisiin pyytää kohdennetusti karisiikaa syvistä vesistä kesä-elokuussa pienentäisi jonkin verran yleisen 45 mm solmuvälivaatimuksesta aiheutuvaa saalisvähennemää. Karisiikaa syviltä vesiltä pyytävien kaupallisten kalastajien lukumäärä on vähäinen, mutta heidän kannaltaan karisiian kalastamisen mahdollisuus on tärkeä. Lisäksi se vähentäisi verkkokalastuksen siirtymistä siian sijasta Merenkurkun ahvenkantoihin, mikä vähentäisi riskiä ahvenkantojen heikentymiselle.

5. Lausuntokierros

Kalastusasetukseen ehdotettu muutos lähetettiin kalastusalaa koskeville viranomaisille ja sidosryhmille lausunnoille. Kymmeneltä taholta saatiin lausunnot. Ympäristöministeriö, Suomen Ammattikalastajaliitto, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö, WWF Suomi kannattivat esitystä ja Metsähallituksella ei ollut lausuttavaa siitä. Kalatalouden Keskusliitto ja Österbottens Fiskarförbund ehdottivat mahdollisuutta kalastaa karisiikaa tiheimmillä verkoilla jo 10 metriä syvemmistä vesistä sekä mm. toimenpiteitä Merenkurkun hylkeensuojelualueen osalta siten, että vähennetään hylkeiden vaikutusta siikakantoihin. Suomen luonnonsuojeluliitto esitti, että järjestelyä tulisi edelleen jatkaa määräaikaisena.

Ehdotusta ei ole muutettu lausuntokierroksen perusteella.